

Handicaprådets årsberetning 2019

Arbejdsform

Handicaprådets ordinære møder afholdes som udgangspunkt i rådssalen på rådhuset i Grenaa. Det er et ønske fra handicaprådet at der fremadrettet afholdes 2-3 møder decentralt med det mål at blive grundigt orienteret om de institutioner og bosteder, som rådet i årets løb skal rådgive kommunalbestyrelsen om. Det er lykket i 2019.

I 2019 har handicaprådet aflagt besøg hos Dronningens Ferieby og på Skovstjernen i Grenaa. Derudover har handicaprådet været på studietur til Danske Handicaporganisationers (DH) hovedsæde i Høje Taastrup.

Rådet har også udtrykt ønske om at besøge de steder, som har modtaget midler fra rådets tilgængelighedspulje. Det vil være et mål i 2020 at nå dette.

Såvel som i 2017 og 2018 har vægtningen i handicaprådets arbejde ændret sig, således har temadrøftelser og årsrapporter fået større bevågenhed end tidligere. Målet er at påvirke processer over længere tid og flytte holdninger hos politikerne.

Medlemmer af handicaprådet har deltaget i følge-, styre- og arbejdsgrupper i årets løb, ligesom enkelte medlemmer har deltaget i centrale konferencer og årsmøder.

Temadrøftelser

I 2019 blev der ikke så meget plads til temadrøftelser. Dog vidner handicaprådets besøg hos Dronningens Ferieby og Danske Handicaporganisationers hovedsæde i Høje Taastrup om, at handicaprådet prioriterer tilgængelighed højt.

Begge steder er der fra start af tænkt på tilgængelighed, således at alle uanset handicap kan opholde sig og færdes på lige fod med andre.

I Dronningens Ferieby fik handicaprådet en grundig orientering om stedets historie, og vi fik fremvist såvel fællesarealer som de enkelte lejligheder, som indretningsmæssigt tilgodeser besøgende, såvel kørestolsbrugere som svagt seende. Et unikt sted, som Norddjurs Kommune kan være stolte af og som tiltrækker kunder fra hele Europa.

Danske Handicaporganisationers hovedsæde i Høje Taastrup er ligeledes indrettet med mange forskellige hjælpemidler til gavn for alle med forskellige handicaps. Bygningen er unik og bliver besøgt af besøgende fra hele verden og betegnes som én af de mest tilgængelige bygninger i verden.

Der er tænkt på mange gode løsninger bygningsmæssigt, eksempelvis elevatorhjælp og præsentation af toiletløsninger for kørestolsbrugere og liggende borgere.

En særdeles vigtig pointe er, at et byggeprojekt ikke behøver at blive dyrere, hvis tilgængelighed er tænkt ind fra start.

Udover en præsentation af tilgængelighedsløsninger fik handicaprådet indsigt i Danske Handicaporganisationers arbejde med socialpolitikker og formanden for DH, Thorkild Olesen gav rådet indsigt i hans store arbejde, ligesom han gav eksempler på konkrete indsatser, som foreningen prioriterer højt.

Handicaprådet fik desuden en god dialog med initiativtagerne til Facebook-gruppen #1millionstemmer, der gør samfundet opmærksom på pårørendes vilkår i dagens Danmark.

Tilgængelighedspuljen, som hvert år uddeles, er et bevis på, at handicaprådet mener det alvorligt, at der skal arbejdes intenst for, at der uanset handicap er lige adgang og muligheder for alle borgere i Danmark til såvel bygninger som andre fysiske anlæg.

Handicaprådets ønsker derfor fremadrettet, at øget tilgængelighed bør indgå i ethvert nyt anlægsarbejde, og rådet anbefaler, at brugergrupper fra handicapområdet indgår i styre- og følgegruppe i kommunale projekter.

Udviklingstendenser på udvalgte områder set over en årrække

Handicaprådet følger udviklingen på flere konkrete sociale områder tæt. Statistisk materiale er derfor en vigtig brik i forståelse af problemers omfang, og hvordan der fagligt, metodisk og strategisk arbejdes i praksis i kommunen med disse områder.

Rådet ser med bekymring på tal, der indikerer, at færre og færre med handicaps opnår at få en uddannelse og /eller et arbejde. Antallet af unge, som har behov for et STU forløb er stadig stort, og rådet spørger ind til, hvor de unge går hen efter STU forløb. Denne udvikling følger rådet på tæt hold.

Inklusion i folkeskolen og hele specialundervisningsområdet følges også på tæt hold. Der ses med bekymring på de store besparelser, der er besluttet på specialundervisningsområdet og specialklasseområdet. Det kan let føre med sig, at der ikke i tilstrækkelig grad kan tilgodeses de individuelle behov som de unge skolesøgende elever har. Uddannelsesmæssigt ses dette som en ulempe for Norddjurs Kommune har stadig et stort antal unge, som ikke gennemfører en ungdomsuddannelse.

Handicaprådet ser med tilfredshed på, at rådet har sæde i arbejdsgruppen, der arbejder med den videre udvikling af inklusion og strategier omkring børn med specifikke problemer.

Sager fra Norddjurs Kommune, der lander i Ankestyrelsen, er et andet problemfelt, som fylder. Spørgsmålene er mange, hvorfor ankes sager? Får kommunen eller brugerne medhold? Hvordan arbejdes der forebyggende med at undgå ankesager? Omgørelsesprocenterne er stadig for høje efter handicaprådets mening.

Høringsvar til rapporter fra det eksterne sociale tilsyn

Alle tilsynsrapporter fra sociale bosteder behandles på handicaprådets møder året igennem. Det er grundige rapporter, der udarbejdes, og rapporterne giver et godt indtryk af institutionernes måde at arbejde på. Ved problemstillinger udarbejder institutionerne handleplaner med det mål at forbedre kvaliteten til gavn for brugerne.

Mange institutioner må forbedre deres dokumentation i det pædagogiske arbejde, og der er flere problemer med medicin håndteringen.

Tilsynet gør opmærksom på, at institutionernes økonomi er uigennemskuelig, hvilket kan give problemer, når institutionspladser besættes af borgere fra andre kommuner.

Det generelle billede er, at der overalt arbejdes ihærdigt for at give borgerne det bedst mulige tilbud.

Det er dog bekymrende, at tilsynets rapporter til stadighed og i skarpere vendinger end tidligere gør opmærksom på, at bostederne for udviklingshæmmede har store udfordringer. Nogle temaer går igen på flere af bostederne, herunder:

- manglende dokumentation
- manglende faglig viden hos ansatte, som ikke har tilstrækkelig pædagogisk uddannelse
- gennemstrømningen af personalet er for stort.

Konsekvensen for borgerne er bekymrende med brug af ikke-pædagogisk-uddannet personale og brug af vikarer. Det frygtes at give utryghed og uro hos brugerne. Kontinuitet og forudsigelighed er nøgleord for arbejdet med udviklingshæmmede.

Området kræver stor faglighed og specialisering.

Pårørendepolitik

Norrdjurs Kommune besluttede i 2017, at der skulle udarbejdes en pårørendepolitik, som skulle omfatte såvel ældre-, psykiatri - som handicapområdet.

Det er handicaprådets opfattelse, at processen har været god og at det er positivt, at vi nu har en pårørendepolitik.

Den første konkrete udmøntning af pårørendepolitikken er dannelsen af et nyt koncept omkring pårørenderåd og beboerråd på handicapområdet.

Forslaget har været sendt til høring i pårørenderådene og i handicaprådet, og høringssvarene indikerede forskellige holdninger til konceptet. Der blev ikke lyttet til høringssvarene og det oprindelige forslag er nu blevet godkendt.

Der blev peget på lokale pårørenderåd i stedet for områderåd. Det er også handicaprådets opfattelse, at lokale råd kan foretrækkes, da bostederne har meget forskellige målgrupper i samme geografiske område.

Handicaprådet anbefaler, at der fremover nedsættes arbejdsgrupper, der udarbejder konkrete forslag til udmøntning af pårørendepolitikens mange områder.

Budget 2020

Norrdjurs Kommunes økonomiske situation har fyldt meget i handicaprådets arbejde i årets løb.

Det er rådets opfattelse, at de vedtagne besparelser fra 2019 i alt for udstrakt grad vil ramme kommunens svageste borgere. Besparelserne på skoleområdet vil ramme specialundervisningen og specialklasserne mest. Voksen- og plejeudvalgets andel af det samlede besparelseskatalog er voldsom.

Det skal nævnes, at voksen-handicapområdet er særligt presset i disse år. Regionerne og KKR gennemfører - med kommunernes accept - rammebesparelser på det specialiserede socialområde, hvilket også rammer voksen-handicapområdet. Når kommunen herudover må skære ned på serviceniveauet, medfører det en samlet stor udfordring for området.

Budget 2020 finansierer de meget bekostelige enkeltsager på bekostning af det generelle serviceniveau, som nu de kommende år fastfryses på et meget lavt niveau.

Ledsagelse til ferie for udviklingshæmmede har nu et niveau, der er på kant med lovgivning, ligesom normeringen på bosteder nu har et niveau, der giver bostederne en meget stor udfordring i hverdagen. På nogle bosteder i kommunen er personalegennemstrømningen høj og enkelte steder har der også været mangel på uddannet personale, hvilket er uheldigt, da høj faglighed, struktur, forudsigelighed og tryghed er nøgleord for et godt bosted.

Sundhedsperspektivet for borgerne ligger handicaprådet meget på sinde, så rådet ønsker at give udtryk for, at kommunen bør sikre, at alle borgere uanset handicap får tilbud på motion- og kulturområdet på lige fod med andre borgere. Det er derfor bekymrende, at puljen til motion og idræt for voksne handicappede er slettet.

De vedtagne besparelser vil medføre lavere serviceniveau på flere områder, og rådet forudser, at der skal ske ændringer i talrige kvalitetsstandarder og individuelle indsatsplaner.

Kvalitetsstandarder tilknyttet § 81 ledsagelse er eksempel på, at målgruppen via kvalitetsstandarder forhindres i at deltage i det sociale liv og fastlåses på institutionen i weekends. De har således ingen mulighed for at besøge venner, familie eller at opleve kulturelle tilbud som biografbesøg, sport, kirke eller musikarrangementer. Ensomhed og isolation er konsekvensen. Kvalitetsstandarder strider mod kommunens egen handicappolitik og er ikke værdig.

Handicaprådet ser det bekymrende, at også det eksterne sociale tilsyn gør kommunen opmærksom på disse problemstillinger, som kun kan løses i et samarbejde mellem forvaltning og bosteder.

Det er vores skøn, at nedskæringen på bostederne er stærkt medvirkende til, at kontrakt Holdernes udfordringer er så massive, at personalet presses til det yderste.

Dialogmøder med de politiske udvalg

Handicaprådet har hvert år mindst et dialogmøde med alle de politiske udvalg i kommunen undtaget økonomiudvalget. I 2019 dog undtaget erhvervs- og arbejdsmarkedsudvalget og kultur- og fritidsudvalget.

Det er en vigtig brik i rådets virke. På dialogmøderne drøftes alle de temaer, som handicaprådet ønsker på dagsordenen. Det er positivt, at der på denne måde lyttes til de historier, som repræsentanter fra handicaporganisationerne præsenterer. Politikernes baggrundsviden bliver på denne måde mere nuanceret, før de træffer beslutninger i rådssalen.

Handicaprådet har drøftet, at det kunne være ønskeligt, at der også indføres dialogmøder med økonomiudvalget og den øverste kommunale ledelse, herunder borgmester og kommunaldirektør. Dette ønske fremsatte handicaprådet i 2018, men ønsket er ikke imødekommet.

Inddragelse som part

Handicaprådet har tidligere fremført, at det vil være et løft for arbejdet for de svageste borgergrupper, at handicaprådets medlemmer inddrages som direkte part i store projekter fra start. Dette mål tilgodeses i tilfredsstillende grad.

Det kan nævnes, at repræsentanter for rådet har deltaget i følgende projekter og udvalg og råd:

- Udvikling af Grenaa Midt
- Følgegruppe for projekt vedr. motion og idrætsaktiviteter for voksne handicappede
- Medlemskab i Det kommunale kollektive trafikråd

- Medlemskab i Det kommunale beskæftigelsesråd, NBR
- Medlem i nyt tilgængelighedsudvalg for letbanen på Djursland og på Odder-banen
- Styregruppe i folkeskolen vedr. inklusion og specialundervisning
- Styregruppe for demenspolitik
- Styregruppe for psykiatripolitik.

Handicaprådet har i 2019 deltaget med en repræsentant (kørestolsbruger) i en fokusgruppe ved Midttrafik og Aarhus Letbane. Fokusgruppen har til formål at bidrage til arbejdet med at teste og vurdere mulige løsninger i forhold til udfordringerne med tilgængelighed ved af- og påstigning på strækningerne til Odder og Grenaa. Fokusgruppen har bl.a. deltaget i en testkørsel på strækningen fra Odder mod Aarhus, hvor det stod klart, at problemet er ganske omfattende - og ikke mindre på Grenaabanen. Der er udarbejdet et katalog med mulige løsninger, og fokusgruppen følger valget af løsningsmodeller.

Rådets repræsentant i NBR deltager i drøftelser på beskæftigelsesområdet, hvor NBR rådgiver erhvervs- og arbejdsmarkedsudvalget.

I det kollektive trafikråd er drøftet de store besparelser, som Region Midt har besluttet og som rammer busruter på Djursland særlig hårdt. Den kommende plan for kollektiv trafik på Djursland har været til høring og er vedtaget politisk. Der er i stor grad lyttet til rådets anbefalinger.

Inddragelsen tilgodeser i stor grad de synspunkter og de hensyn, som er relevant for den målgruppe, handicaprådet repræsenterer.

Handicaprådet har bl.a. påpeget, at de kommende busplaner giver kommunen store udfordringer med sammenhængskraften i kommunen. Det er besværligt for borgere i vest at komme til Grenaa med offentlig trafik.

Handicaprådet har følgende kommentar i forbindelse med styregruppen vedr. specialundervisning og inklusion:

Rådet følger udviklingen på hele skoleområdet så tæt som muligt og har særlig fokus på alle elevers sociale-, trivselsmæssige- og læringsbehov.

Det brede specialundervisningsområde er en integreret del af almenskolen i kommunen. Den brede tilgang har sine udfordringer. Først og fremmest har alle ændringer inden for skoleområdet altid en effekt i forhold til specialundervisningsområdet. Rådet følger derfor med stor bekymring følgerne af de omfattende nedskæringer, der har været de sidste år. Almenskolen er fødeskoler for specialindsatser. Når vilkår forringes i almenskolen, kan det altid aflæses hos den svageste elevgruppes trivsel og læring.

Handicaprådet bidrog ud fra dette syn til arbejdet i styregruppen. Besparelserkravene, der lå bag dette tiltag kan efter rådets mening ikke ske ved at lukke pladser, men alene ved at mindske behovet for specialundervisningspladser.

Vores skøn på resurseudfordringerne er, at de samlede udgifter til specialundervisningsområdet på sigt ikke kan reduceres, så længe der er elever på almenområdet, der ikke trives og ikke tilgodeses læringsmæssigt.

Handicaprådet ønsker fortsat, at indsatsen på inklusions -og tidlig indsats området bliver bedre belyst, så bedst mulig praksis tydeliggøres og implementeres bredt på alle skoler.

Handicaprådets ønsker fortsat at være repræsenteret i fremtidige styregrupper på skoleområdet.

Handicapprisen 2019

Mange har fortjent et skulderklap for den store indsats, de yder til gavn for målgruppen.

Der var kun få indstillede igen i år. Det er en negativ udvikling, og det overvejes, at presseomtalen skal være mere udførlig næste år.

Det er besluttet, at der fremover skal arrangeres fælles prisoverrækkelse for i alt 8 priser, herunder frivilligprisen, kultur- og idrætspriser og handicapprisen. Eventen afholdes i Åstruphallen den 31. januar 2020. Det offentliggøres først på dagen, hvem der er prisvinder. De indstillede inviteres og får overrakt blomster.

Tilgængelighedspuljen

De mange ansøgninger til puljen dokumenterer, at der er stort behov for at forbedre tilgængeligheden i Norddjurs Kommune, såvel tilgængelighed til naturen som til offentlige- og private bygninger. Ikke alle ansøgninger kan tilgodeses, og det har været nødvendigt at pointere. Tilgængelighedspuljens størrelse medfører, at de tilgodesete projekter kun kan få et tilskud til en større anlægsudgift. Der er derfor tale om hjælp til selvhjælp. En opfølgning på projekterne viser, at næsten alle projekter gennemføres med stor egenfinansiering. Handicaptolletter, teleslynger og niveaufri adgangsforhold til forsamlingshuse dækker hovedparten af ansøgninger.

Det anbefales, at puljen også budgetlægges fremover. Handicaprådet ønsker en tilbagemelding fra alle tilgodesete projekter, om de tildelte midler anvendes, og der er ønske om at bese nogle af de største projekter.

Temaer i nærmeste fremtid

På handicaprådets stop-op-dag i januar forsøges en prioritering af indsatsområderne fremover. Der er mange ønsker, og ikke alt kan tilgodeses i 2020.

Flere temaer kunne ikke nås i 2019, så det forventes, at følgende temaer prioriteres højt i 2020:

- Orientering om det såkaldte KLAP projekt. Herunder job, beskæftigelse og uddannelse
- Voksen-handicappedes fritidstilbud og motion.
- Sociale relationer-ensomhed-fællesskab
- Besøg på kommunale institutioner
- Værgemål fordele/ulemper
- Besøg af borgerrådgiver
- Dialog med borgmester og kommunaldirektør
- Handlinger, der omsætter kvalitetsstandarder
- Handleplan for pårørendepolitikken.
- Handleplan for handicappolitikken.

Afrunding

Handicaprådet arbejder intenst på at rådgive kommunalbestyrelsen så konkret og kvalitativt godt som muligt.

De store besparelser kræver dog stadig stor opmærksomhed i 2020.

Det anbefales, at:

- Brugergrupper inddrages i udviklingsprojekter så tidligt som muligt
- Pårørende og frivilliges indsats understøttes i udmøntningen af pårørendepolitikken
- Der snarest muligt tilbageføres midler til voksen-handicapområdet
- Handicappede sikres motion og et sundt liv på bostederne
- Kommunen overvejer samarbejde med God Adgang
- Der udarbejdes handleplaner for handicap- og pårørendepolitikkerne - herunder målbare mål med kort tidshorisont.

Det er positivt, at handicaprådet og dets virke er beskrevet grundigt på kommunens hjemmeside.

Handicaprådets mål er at bidrage til, at borgere med handicap har et godt liv i Norddjurs Kommune, og at målgruppen har mulighed for at deltage aktivt i det sociale liv og tilbydes kultur- og idrætsaktiviteter på lige fod med andre borgere.

Handicaprådet giver udtryk for, at der i forvaltningerne er stor velvilje til at informere rådets medlemmer med baggrundsmateriale, statistikker mm.

Handicaprådet takker for et godt og udbytterig samarbejde i 2019.